

Een toestand van de ziel

Op een zaterdagochtend in juni, in volle voetbalekte, werd ik – midden in de stad! – gewekt door het snerpen van kettingzagen. Een paar huizen verder waren achter in de tuin – een typische pijpenla – tuinwerkers doende de oude seringen te verwijderen, hiermee de bewoners van het pand, een gezinnetje met kinderen dat daar eind vorige eeuw is komen wonen, een onbelemmerd uitzicht gevend op de daarachter gelegen hersenbeschadigende, door ongebreidelde kapitalistische vooruitgang onstane urbane chaos. Vervolgens werd de tuin met daverende machines ontstronkt, grondig geëgaliseerd en tenslotte van kant-en-klare gazonplaggen voorzien. Tegen de kale, hoge, gewitte blinde muur, die al voordien van klimplanten was ontdaan en daardoor nu de tuin veeleer de allure geeft van een openluchtkamer, verscheen enkele dagen later een metersgroot doek met daarop een in fleurige kleuren geprint tafereel met Afrikaanse natuur. Echt, ik verzin het niet. Op het veldje kwamen twee goals in kinderformaat te staan, een tuintafel en een barbecuestel. Ik vertel het niet om met deze mensen te spotten. Ik vermoed dat dit het soort tuin is dat een grote meerderheid van de Vlaamse mensen wil.

Hier en daar is er een freak zoals ik die van zijn tuin een stuk wilde

Johan Heirman

natuur maakt. Het contrast met de omringende tuinen en koeren is erg groot. Zijn burens vinden hem een niet onvriendelijke maar wat wereldvreemde, rare kwiet en tolereren tot op zekere hoogte wat zij als hinder ervaren. Hoezeer zijn tuin ook een oase is in de stenen stadschaos, de kans is niet groot dat het zo zal blijven als hij er niet meer is. Misschien wil het gezinnetje dat na hem dit huis verwerft er een zwembad of een hondenweide van maken. Dit is de prijs die we betalen voor onze relatieve vrijheid, waardoor iedereen tot op zeker hoogte kan doen wat hij wil op het hem tijdelijk toegekende stukje grond. Het zorgt er voor dat ons huidige landschap – buiten of in de stad – niet langer een doorheen de tijd stabiele eenheid vormt, maar een gevarieerd, versnipperd en erg veranderlijk lappendeken geworden is van contrasterende vormen van bodemgebruik,

hoogst individuele expressies van individuele verzuchtingen en niet van een groot eengemaakt gemeenschapsproject. Hoeveel er ook op aan te merken valt, in een andere tijd dan deze zou ik niet eens kunnen of willen leven. Maar hoewel ik zowel in Nederland als in Engeland beslist al enkele prachtige voorbeelden gezien heb van tot semi-gemeenschappelijke parken omgetoverde binnenruimtes, het modieuze pleidooi van Jean Vanhoof om het patchwork van ommuurde stadstuintjes open te breken tot kleine, ingesloten parkjes, of erger nog, tot snelle ‘groen’ passages voor voetgangers en – godbetert – fietsers zie ik om die reden in mijn eigen geval niet zitten. Lijd ik daarom aan het not-in-my-backyard-syndroom? Voor de zachte, geduldige benadering van het laten gebeuren zou weinig ruimte overblijven, vrees ik. Hoe sterk is de eenzame tuinman eigenlijk?

Het landschap waarin we leven is een spiegel van onze samenleving. Want ons landschap is, om het met Pierre Gentelle (in *De Aarde vanuit de Hemel*, Yann Arthus-Bertrand 1999) te zeggen, een symbolische geografische reflectie van wat de mensen willen: *‘Het landschap vertegenwoordigt meer dan een toestand van de plaats een toestand van de ziel’*.